

kwamen beide staatslieden, die tot dan toe vrienden geweest waren, zo hevig met elkaar in conflict dat zij echte vijanden werden, vooral toen Etienne Quiclet, oud-hotelmeester, familielid en secretaris van R., onder beschuldiging van jarenlang staatsgeheimen aan de Fransen te hebben verkocht, wegens hoogverraad op 27 maart 1557 door het parlement te Dole ter dood veroordeeld werd.

Sindsdien begon R., die misschien even bekwaam en zeker even hoogmoedig was als Granvelle, zijn vroegere vriend door beschuldigingen en spotschriften te bekampen. Ook speelde de raadsheer een leidende rol in de liga tegen de kardinaal: in maskeraden die na het vertrek van Granvelle in 1564 te Brussel werden gehouden, waren de mannen die de prelaat wegjoegen onder het hoongelach van de toeschouwers, meestal edelen, met vossenstaarten gewapend. De overwinning van R. was echter een Pyrrhusoverwinning. In augustus van hetzelfde jaar, dus enkele maanden na Granvelles vertrek, riep Filips II R. naar Madrid. Deze behield zijn persoonlijke vrijheid, doch hij werd streng in het oog gehouden; zijn papieren werden hem ontnomen. Voortdurend beschuldigd in verband met de zaak Quiclet en met zijn optreden in de Nederlanden, drong R. tevergeefs aan op een proces in deze gewesten of elders buiten Franche-Comté waar hij met de kardinaal zou geconfronteerd worden. Zijn zaak werd in het geheim onderzocht. Men vond geen bewijs dat R. aan het verraad van Quiclet waarlijk schuld had en toch volgde geen uitspraak. De beschuldigde ging moreel ten onder en stierf in armoede en ellende. Antoine Perrenot noemde hem „un ambassadeur desperit”, terwijl de Franse gezant de Noailles hem betitelde als „ung très mauvais et pervers instrument”. Antonio Mora portretteerde R. evenals zijn vrouw (Museum Besançon).

Lit.: M. TRIDON, Simon Renard, ses ambassades, ses négociations, sa lutte avec le cardinal de Granvelle, in: *Mém. de la Soc. d'Emul. du Doubs*, V, 6, 1881, 1882; E. GOSSART, in: *Biogr. Nat.*, XIX (1907), 67-75, s.v. Renard (Simon); — M. VAN DURME, Antoon Perrenot, bisschop van Atrecht, kardinaal van Granvelle, minister van Karel V en van Filips II, 1517-1586, in: *Verh. van de Kon. Ac., Kl. der Lett.*, nr. 18, 1953 (waarvan een herziene en

bijgewerkte uitgave in het Spaans, Barcelona, 1957); — D. M. LOADES, The Netherlands and the Anglo-Papal Reconciliation of 1554, in: *Nederlands Archief voor Kergeschiedenis, Nieuwe reeks*, LX (1980).
Maurice VAN DURME

RINSKOPF, Léon Napoléon, dirigent, toondichter en directeur van het Oostendse muziekconservatorium.

Geboren te Gent op 19 nov. 1862 als onecht kind van Leo Carolus (Gent 1839-1911), bediende, en Joanna van Renterghem (Gent 1839-1909), fabriekswerkster. In de burgerlijke stand aanvankelijk ingeschreven als Léon-Napoléon van Renterghem, neemt hij pas na het huwelijk van zijn ouders (op 8 dec. 1881) de naam Rinskopf aan. R. overleed te Deauville op 13 juni 1915.

De begaafde R. deed zijn muziekstudies aan het Gentse conservatorium: viool, piano (bij Max Heinderickx), harmonie, contrapunt en fuga (bij Adolphe Samuel). Andere leraars van R. waren o.m. Karel Miry en Hendrik Waelput. Met zijn medestudenten Paul Lebrun en Léon Moeremans onderhield R. later hechte banden. Lebrun droeg trouwens zijn symfonisch gedicht *Sur la Montagne* aan R. op.

R. bekwaamde zich ook in de koor- en orkestdirectie. Op 15-jarige leeftijd kwam hij al in de praktijk, aanvankelijk trad hij op als eerste viool, later als vioolsolo en dirigent van het orkest van de Kon. Schouwburg te Gent. Van 1882 tot 1887 was hij leraar aan het Gentse conservatorium. Hij was er een van de eerste uitvoerders van de kamermuziekconcerten die door deze instelling werden ingericht. In 1889 dong R. mee naar de *Prix de Rome* met de cantate *Sinai*. Hij behaalde een eervolle vermelding, na Paul Gilson, aan wie de prijs werd toegekend. Andere deelnemers waren Daneau, Lebrun, Mothen, Roels en Mortelmans.

Door het overlijden van Jules Deswert (1891) werd de post van muziekschooldirecteur te Oostende vacant. R. stelde zijn kandidatuur en werd na felle, politiek getinte polemieken benoemd door de gemeenteraad op 21 april 1891. Zijn voornaamste concurrent was de Oostendse musicus Edmond Lapon (1858-1901). Harmonie en piano werden door

R. zelf gedoceerd. Zijn benoeming te Oostende hield ook in dat R. tweede dirigent van het Kursaalorkest werd, een ensemble dat toen nog de oudere Emile Perier als dirigent had. De programma's van de concerten die het zomerse Kursaalorkest o.l.v. R. ten gehore bracht, bevatten vooral 19de-eeuwse eigentijdse muziek. Een programma omvatte gemiddeld 7 à 9 kortere nummers die enige populariteit genoten bij het toenmalige publiek. Er waren zuiver instrumentale avonden, maar geregeld brachten beroemde zangsolisten aria's en duetten ten gehore. Puccini, Liszt, Bizet, Wagner, Gounod, Massenet, Delibes, Litloff, Godard, Berlioz, Rossini, Thomas en Saint-Saëns waren de componisten die heel veel geprogrammeerd werden en tot het basisrepertoire behoorden.

Het behoorde ook tot R.'s taak als dirigent van het Kursaalorkest elk jaar een aantal bekende artiesten te contracteren voor een optreden in het zomerse Oostende. De faam van het Oostendse Kursaal en van R. zelf als dirigent en de kwaliteit van het orkest maakten die taak gemakkelijk. Praktisch alle grote componisten en uitvoerende musici vonden het een eer met R. en zijn orkest te mogen werken. Zo traden te Oostende op: A. Glazounow (1907), J. Svendsen (1907), C. Saint-Saëns (1906), R. Strauss (1906 en 1907), C. Chaminade (1898), P. Benoit (1894) en vele anderen; ook tientallen zangers en zangeressen uit de bekendste operahuzen: E. de Hidalgo (1909), E. Caruso (1905, 1906, 1909 en 1910)...

Wat R. deed voor de verspreiding van de eigentijdse Belgische muziek was zeker niet zijn kleinste verdienste. In 1894 was er al een Benoit-festival te Oostende geweest. R. programmeerde regelmatig Benoits werken, maar ook composities van o.m. Blockx, Huberti, Dupuis, Raway, Mestdagh, Ysaye, Lekeu, Moeremans, Roels, Vanderstucken, Wambach, van Oost, Gevaert en vooral Gilson. Gilsons *La mer* was een vast repertoriumwerk van R.

In 1906 stichtte R. binnen het kader van Picards *Ostende Centre d'Art* de Nationale Festivals, die jaar na jaar in de dagen omstreeks 21 juli het kruim van de

Belgische toondichters naar Oostende brachten. Ook in het buitenland trad R. steeds als verdediger en promotor van de eigentijdse Belgische muziek op. Zo dirigeerde hij op 25 febr. 1908 in Berlijn een concert dat uitsluitend aan Belgische muziek was gewijd (Blockx, Vieuxtemps, Tinel, Gilson en Ysaye).

Bij het uitbreken van W.O. I week R. uit naar Frankrijk. Hij overleed in alle eenzaamheid te Deauville op 13 juni 1915. Na de oorlog volgden Léon Jehin (Kursaalorkest) en Jules Toussaint de Sutter (muziekconservatorium) hem op.

Op 29 en 30 juli 1919 werd in een Gentse verkoopzaal R.'s bibliotheek met partituren en literaire werken in het openbaar geveild.

In sept. 1920 liet R.'s familie zijn stoffelijk overschot naar Gent overbrengen en tijdens dezelfde maand had in het Kursaal te Oostende een herdenkingsconcert R. plaats. Een comité werd opgericht met het oog op een R.-gedenkteken. Camille Saint-Saëns aanvaardde het erevoorzitterschap. Het bronzen memoriaal, een werk van de Brusselse beeldhouwer Theunis dat werd onthuld op 18 sept. 1923 in het Kursaal, berust thans in het Oostendse muziekconservatorium. Van R. zijn een groot aantal thans verbleekte, onuitgegeven composities bekend: *Sinaï* (cantate uit 1889), *Lauda Sion en Tota pulchra* (2 religieuze motetten), *Lyda* (op een gedicht van Armand Sylvestre), *Marches des Artilleurs*, *Le Passé qui file* en *Epitalame* (op gedichten van Grégoire Leroy), *Hulde aan Waelput* (mars), *Hymne à l'avenir*, *Hulde aan 't onderwijs*, *Marche Triomphale*, *Amour* (achtstemmig koor), *Eia* (op gedicht van A. Berton), *Een koningslied* (cantate uit 1901), *Chant du rat mort* en *Marche du rat mort* (1901), *Salve Ensor* en *L'art Ensor*. R. en James Ensor waren trouwens zeer goede vrienden, beiden medestichters van de bekende *Confrérie du Rat Mort*, een Oostendse filantropische vereniging met liberale inslag.

In een minder bekend schilderij en in sommige geschriften maakte Ensor trouwens gewag van R.

Een door Emile Bulcke geschilderd portret van R. bevindt zich te Oostende. E. Closson publiceerde de groepsfoto van de

deelnemers aan de *Prix de Rome* 1889 (La musique en Belgique. Brussel, 1950, p. 296). Ook op de gedenkplaat door Theunis (Oostende, Kon. Muziekconservatorium) prijkt R.'s portret.

Grote gedeelten van R.'s briefwisseling berusten in de handschriftenafdeling van de R.U.G.-bibliotheek (Hs. 2687). Deze correspondentie is een belangrijke, praktisch nog ongebruikte bron voor de geschiedenis van de Belgische 19de-eeuwse muziek.

Lit. : Berichten en recensies in de Oostendse dagbladen (*Le Carillon*, *L'Echo d'Ostende*, *La Feuille d'Ostende* en *La Saison d'Ostende*) van 1891-1922 ; — Rapport sur l'administration et la situation des affaires de la ville d'Ostende, delen 1891-1915 ; — E. PICARD, Ostende-Centre-d'art. Trois saisons d'activité 1905-1906-1907. Brussel, Larcier, 1907 ; — De lyrische kunst te Gent in de 19de eeuw (tentoonstellingscat.), Gent (Bijlokomuseum), 1979 ; — N. HOSTYN, Oostendse muziekgeschiedenis XV/XX : Léon Rinskopf, in : *De Plate*, 1982.

Norbert HOSTYN

ROBERTS-JONES, Daniël-Adolphe, kunst-schilder.

Geboren te Brussel op 14 nov. 1806 als zoon van John (°Shrewsbury, 1783), een bekend carrossier uit de Brusselse Nieuwstraat, en van Marie Deacon. Daniël-Adolphe had nog twee broers, o.a. Henri-François (Brussel, 1813-1887), die de betovergrootvader was van Philippe Roberts-Jones (°Elsene, 1924), hoofdconservator van de Kon. Musea voor Schone Kunsten van België. R.-J. was gehuwd met de Nederlandse Henriette Levysohn. Hij overleed te Schaarbeek op 13 maart 1874. Hij woonde achtereenvolgens in de Antwerpenlaan 23 te Brussel en in de Paleisstraat te Schaarbeek. Vader R.-J., van Engelse afkomst, werd tijdens een reis op het Europese vasteland verrast door de Continentale Blokkade. Hij vestigde zich in Brussel, waar hij een carrosseriebedrijf opzette.

R.-J. voerde aanvankelijk decoratief schilderwerk uit op de koetsen van het wijdvermaarde ouderlijk bedrijf ; zo voorzag hij de voertuigen onder meer van de wapenschilden der eigenaars. Zijn broer Henri zou het koetsenbedrijf verder zetten. Omstreeks 1834 was R.-J. leerling in het atelier van Eugène Verboeckhoven, de toen al beroemde dierenschilder die kort tevoren in Brussel was komen wonen na te Gent al grote successen te hebben

geboekt. Net als zijn leermeester zou R.-J. zich specialiseren in de artistieke dierschildering. De biografie van R.-J. is arm aan uiterlijke feitelijkheden. Alleen zijn reizen naar Holland, Engeland en Schotland, die hem tot bepaalde werken inspireerden, zijn vermeldenswaard. Als kunstenaar volgde hij nauwgezet de stijl van zijn beroemde leermeester, zonder echter de werkelijk uitzonderlijke kwaliteiten van deze te evenaren. Wellicht verzorgde hij ook de stoffage (minder belangrijke fragmenten) in de werken van Verboeckhoven, die immers een ontstellend grote produktie had.

Zelf debuteerde R.-J. tijdens het Driejaarlijks Salon in 1837 te Antwerpen met een *Landschap met pachtthof en vee*. R.-J. was een zeer regelmatig deelnemer aan de Driejaarlijkse Salons te Brussel, Gent en Antwerpen. Zijn inzendingen waren zonder uitzondering uitingen van zijn romantische kijk op de dierenwereld : herderinnen met schapen, geiten en koeien, weidelandschappen met vee, een hond met jongen, tafereelen met schapen en ezels, enz. Zijn inzending naar het Antwerpse Salon in 1858 was een tafereel met schapen en honden nabij Dunkeld in Perthshire. Dit werk was een echo van zijn reizen doorheen Groot-Brittannië. Daarnaast was R.-J. ook zeer geliefd voor zijn stalinterieurs met koeien (Driejaarlijkse Salons van 1842, 1843 en 1844). Een lithografische reproductie van een stalscène van R.-J. werd opgenomen in het kunsttijdschrift *La Renaissance* van 1841-1842. Geregeld werkte R.-J. samen met de landschapsschilder Kuytenbrouwer. Het schilderij *Vee op de weide*, dat te zien was in het Salon van 1852, was zo'n gezamenlijk werk : Kuytenbrouwer voerde het landschap uit en R.-J. stoffeerde het dan met vee. In 1845 behaalde hij zilver tijdens het Brusselse Salon. Grotere onderscheidingen vielen R.-J. nooit ten deel. R.-J. was in zijn tijd verder ook zeer geliefd als portrettist van paarden. In 1866 portretteerde hij zo *Nano*, het geliefde paard van koningin Marie-Henriette. Tijdens zijn leven kochten de musea van Mainz en Sydney werk van R.-J. aan. In beide gevallen betreft het stalinterieurs. In Belgische musea is hij echter niet verte-